

การประเมินผลการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร

THE EDUCATIONAL EVALUATION OF THE BUDDHIST PARIYATTIDHARMA
HIGH SCHOOL IN BANGKOK METROPOLIS

พิชชาวริน ชนะคุ้ม และวรพิทย์ มีมาก
Bhitjawarin Janakoom and Worapit Meemak

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบสเตคเคาน์ทีแนซซ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พระภิกษุในฐานะครูประจำ จำนวน 43 รูป ผู้เรียน
ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 399 รูป และพระผู้บริหาร จำนวน
12 รูป ข้อมูลจะเก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความน่าเชื่อถือแล้ว และวิเคราะห์
โดยใช้สถิติ ทั้งสถิติพรรณนา (ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติอ้างอิง
(การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการประเมินโดยภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างครูพระและผู้เรียนจะ
มีความแตกต่างกัน คือ ครูพระจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังอยู่ในระดับดี แต่สิ่งที่เกิดขึ้น
จริงอยู่ในระดับพอใช้ แต่นักเรียนจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงอยู่ใน
ระดับดี

2. คุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างครูพระ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การประเมินผลการศึกษาไม่แตกต่างกัน สำหรับผู้เรียนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคุณลักษณะ
ส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ได้แก่ พรรษา วิชฐานะแผนกธรรมและแผนก
บาลี และกลุ่มที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ได้แก่ อายุ ระดับชั้น
เรียน และเกรดเฉลี่ยสะสม

3. ขนาดของโรงเรียนและการสังกัดคณะสงฆ์ที่แตกต่างกัน ครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน
ผู้เรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

4. สิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์ มีความสัมพันธ์กัน

ABSTRACT

The objective of this research was to evaluating study the Buddhist Pariyattidharma High School in Bangkok Metropolis. An evaluation model applied in this study was Stake's Countenance.

The research samples comprised of 43 Monk Teachers, 399 students and 12 administrators in Buddhist Pariyattidharma High School in Bangkok Metropolis. The data were collected by questionnaires and analyzed by descriptive statistics (mean, percentage and standard deviation) and inferential statistics (t-test, one way analysis of variance and Correlation Analysis).

Findings were as follows:

1. Totally, regarding to expectations, transactions, and outcomes, opinions difference of teachers and students found that teachers' expectations were good, but the results were fair. Students' expectation results were good.

2. There were no difference in personal attributes of teachers opinions on expectation and the results, but age, level of classes and their grade print average of students were different.

3. Size and sections of the school were different, while the teachers had no different opinions on expectation and the results. The students' opinions were different.

4. There were positive correlations among Antecedence, Transactions and Outcomes.

คำสำคัญ

การประเมินผลการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ความสำคัญของปัญหา

สถาบันพระพุทธศาสนากับการศึกษาได้มีความเกี่ยวเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เดิมวัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาของพุทธศาสนิกชนและราษฎรทั่วไป โดยมีพระภิกษุ เป็นครูสอนและจัดการศึกษา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ ที่จะบำรุงการศึกษาที่สืบทอดมาแต่เดิม ทรงประสงค์ให้พระสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งทางปริยัติธรรมและวิชาการทางโลกควบคู่กันไป การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ (พระราชวรมนูณี, 2521: 355) ซึ่งมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และแก้ไขปัญหาความสับสนในการศึกษาของคณะสงฆ์ กอปรกับข้อเรียกร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการเปิดสอนสมทบในชั้นตัวประโยคให้แก่

พระภิกษุสามเณรได้มีผู้แทนราษฎรยื่นเรื่องราวขอให้กระทรวงศึกษาธิการเปิดการสอบสมทบในชั้นตัว
ประโยคให้แก่พระภิกษุสามเณร แต่กรมการศาสนาร่วมกับกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาถึงความเห็น
ร่วมกันว่าควรจะต้องตั้งโรงเรียนขึ้นประเภทหนึ่ง เพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณร โดยให้เรียนทั้ง
วิชาธรรมและวิชาสามัญศึกษาควบคู่กันไป โดยไม่มีการสอบสมทบ แต่ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ
สอบเอง

จากผลการประเมิน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ผ่านการประเมินและได้รับ
การรับรองคุณภาพมาตรฐานการศึกษา จำนวน 209 แห่ง (ร้อยละ 53.45) และไม่ได้รับการรับรองคุณภาพ
มาตรฐานการศึกษา จำนวน 182 แห่ง (ร้อยละ 46.55) จากจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 391 แห่ง แสดงว่า
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีสัดส่วนการผ่านการประเมินการรับรองคุณภาพมาตรฐานการ
จัดการศึกษาในสัดส่วนที่น้อย คือ ร้อยละ 53.45 เท่านั้น และสำหรับผลการประเมินการศึกษา ของโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน จำนวน 182 แห่ง เป็นรายมาตรฐาน ทั้ง
มาตรฐานด้านผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้บริหาร ผู้วิจัยสรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้ง 3 ด้าน ไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน คือ ด้านผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 2.55 ด้านครูผู้สอน
ที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดคือ มีค่าเฉลี่ย 2.22 และด้านผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ย 2.37 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษา
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ยังมีปัญหาอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่
เพียงพอกับความต้องการ ทำให้ไม่สามารถจัดหาหรือจัดจ้างครูและอุปกรณ์ทางการศึกษาตามที่ต้องการได้
อย่างพอเพียง จำนวนคู่มือแต่ละรายวิชา ไม่เพียงพอกับจำนวนครูผู้สอน รวมทั้งไม่สามารถขยายสถานที่
เรียนให้มีสัดส่วนพอเหมาะแก่กับจำนวนของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้น

จากปัญหาดังกล่าวเบื้องต้น และจากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ได้ทำการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ทำให้ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษายังมีปัญหาอยู่มาก ทั้ง
ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการศึกษา รวมถึงการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยเฉพาะ
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ที่เป็นแหล่งรวมความเจริญ ทั้งทางด้าน
เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี การศึกษา รวมถึงแหล่งช่วยๆ อบรมฯ แหล่งรวมความบันเทิงต่างๆ จึงทำให้
ผู้วิจัยมีความสนใจและอยากทำการวิจัยประเมินผล โดยใช้ตัวแบบการประเมินผลทางวิชาการของ โรเบิร์ต
อี.สแตค ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจคุณค่าของโครงการ เป็นการใช้
เกณฑ์ภายนอก ในการพิจารณาตัดสินคุณค่า โดยปราศจากการบรรยายลักษณะหรือสภาพการณ์ใดๆ ก่อน
การตัดสิน ซึ่งถือว่าการประเมินทั้งระบบ

โจทย์วิจัย / ปัญหาวิจัย

1. ประชากรที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่
สังเกตได้ แตกต่างกันหรือไม่
2. สิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่
3. ประชากรที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้กับมาตรฐาน
แตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินผลการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ครู ผู้เรียน และผู้บริหาร สังกัดโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 9 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 454 รูป จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ ครู ทั้งหมด 43 รูป ผู้เรียน 399 รูป และผู้บริหาร จำนวน 12 รูป การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1967) ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียน

การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และสังกัดคณะสงฆ์ทั้ง 4 สังกัด คือ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ธรรมยุต จินนิกาย และคณานัมมิกาย จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 โรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้จัดการ หมายถึง เจ้าอาวาสวัด ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่/ผู้อำนวยการ (ครูใหญ่ สำหรับโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก อาจารย์ใหญ่สำหรับโรงเรียนที่มีขนาดกลาง และผู้อำนวยการสำหรับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่) โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของสภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ประเมินบันทึกข้อมูลตามสภาพจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์

2.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 ใช้สำหรับสอบถามครูผู้สอน โดยแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามคุณลักษณะของผู้ตอบ สำหรับครูผู้สอน และ ตอนที่ 2 แบบสอบถามสิ่งนำหรือภูมิหลังของครูผู้สอน

ชุดที่ 2 ใช้สำหรับผู้เรียน โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับผู้เรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามสิ่งนำหรือภูมิหลังของผู้เรียน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

โดยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตำรา บทความต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสัมภาษณ์และสอบถามเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ชุดด้วยกันคือ ชุดที่ 1 สำหรับครูผู้สอน และชุดที่ 2 สำหรับนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

3.3 นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 2 ชุด เสนอต่อประธาน และ กรรมการควบคุมปริญญาโท เพื่อตรวจสอบและพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องและความถูกต้องในด้าน เนื้อหาให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหา

3.5 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 รูป แล้วนำข้อมูลมา วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือและหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่า ความเชื่อมั่น .95

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปติดต่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร ครู และผู้เรียนของโรงเรียนกลุ่ม ตัวอย่าง เพื่อแจกแบบสอบถาม

4.2 รวบรวมแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ

4.3 ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 t-test/ANOVA อธิบายความความคิดเห็นของประชากรที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้ กับสิ่งที่ต้องการให้เกิด แตกต่างกันหรือไม่

5.2 Correlation ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์

5.3 t-test/ANOVA อธิบายความความคิดเห็นของประชากรที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานกับสิ่งที่สังเกตได้ แตกต่างกันหรือไม่

ผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการประเมินผลการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างครู มีความคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้นด้านสิ่งนำ ด้านปฏิบัติการ ด้านผลลัพธ์ อยู่ในระดับดี สิ่งที่เกิดขึ้นจริง พบว่า กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ มีระดับความคิดเห็นในด้านสิ่งนำ อยู่ในระดับดี ส่วนด้าน ปฏิบัติการ ด้านผลลัพธ์ อยู่ในระดับพอใช้

1.2กลุ่มตัวอย่างผู้เรียน มีความคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้น ด้านสิ่งนำ ด้านปฏิบัติการ และด้าน ผลลัพธ์ อยู่ในระดับดี สิ่งที่เกิดขึ้นจริง พบว่า กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ มีระดับความคิดเห็นในด้านสิ่งนำ ด้านปฏิบัติการ และด้าน ผลลัพธ์ อยู่ในระดับดี

1.3กลุ่มตัวอย่างผู้เรียน ในด้านผลการเรียน มีความคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ มีระดับความคิดเห็นใน

ด้านผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก สิ่งที่เกิดขึ้นจริง กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ มีระดับความคิดเห็นในด้านสิ่งนำ (Antecedent) ด้านผลการเรียน อยู่ในระดับดี

2. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ประชากรที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่สังเกตได้แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า

2.1 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการประเมินผลการศึกษา เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่สังเกตได้ ในด้านสิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์ สรุปลผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยของกลุ่มตัวอย่างครู ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา วิชยฐานะแผนกธรรม แผนกบาลี ประสบการณ์ด้านการสอน ช่วงชั้นที่สอน สารวิชาที่สอน และค่าตอบแทนปัจจุบัน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเรื่องสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่สังเกตได้ ไม่แตกต่างกัน

2.2 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการประเมินผลการศึกษา เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่สังเกตได้ ในด้านสิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์

3. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ประชากรที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตได้กับมาตรฐานแตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า

3.1 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรครู ที่มีต่อการประเมินผลการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ในเรื่องความคาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ในด้านสิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรผู้เรียน ที่มีต่อการประเมินผลการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ในเรื่องความคาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ในด้านสิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์

4. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 สิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์ มีความสัมพันธ์กัน ผลการศึกษา พบว่า

ความคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้นด้านสิ่งนำ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในด้านการปฏิบัติการ ความคาดหวังในด้านผลลัพธ์ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านสิ่งนำ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านการปฏิบัติการ และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านผลลัพธ์

ความคาดหวังในด้านการปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านสิ่งนำ ความคาดหวังในด้านผลลัพธ์ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านสิ่งนำ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านการปฏิบัติการ และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านผลลัพธ์

ความคาดหวังในด้านผลลัพธ์ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในด้านสิ่งนำ ความคาดหวังในด้านการปฏิบัติการ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านสิ่งนำ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านการปฏิบัติการ และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านผลลัพธ์

สิ่งที่เกิดขึ้นจริงด้านสิ่งนำ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในด้านสิ่งนำ ความคาดหวังในด้านการปฏิบัติการ ความคาดหวังในด้านผลลัพธ์ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านการปฏิสัมพันธ์ และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านผลลัพธ์

สิ่งที่เกิดขึ้นจริงด้านการปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในด้านสิ่งนำ ความคาดหวังในด้านการปฏิบัติการ ความคาดหวังในด้านผลลัพธ์ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงด้านสิ่งนำ และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงด้านผลลัพธ์

สิ่งที่เกิดขึ้นจริงด้านผลลัพธ์ มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในด้านสิ่งนำ ความคาดหวังในด้านการปฏิบัติการ ความคาดหวังในด้านผลลัพธ์ สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านสิ่งนำ และสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านการปฏิบัติการ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ความแตกต่างจากสิ่งนำ การปฏิบัติการ และผลลัพธ์ ของกลุ่มตัวอย่างครู

1.1 ด้านสิ่งนำ คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครู ที่มีระดับความคิดเห็นที่ต่างกันในด้านสิ่งนำ ได้แก่ ค่าตอบแทนที่ครูผู้สอนได้รับ นั่นคือ ครูที่ได้รับค่าตอบแทนที่ต่างกัน จะมีระดับความคิดเห็นที่ต่างกันระหว่างสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงแตกต่างกัน ส่วนคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครู ที่มีระดับความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันในด้านสิ่งนำ ได้แก่ ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา วิชยฐานะแผนกธรรม แผนกบาลี ประสบการณ์ด้านการสอน ช่วงชั้นที่สอน และสาขาวิชาที่สอน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษาที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ เพราะว่า ครูผู้สอนในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน คือ เป็นครูประจำที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ที่สอนในโรงเรียน จึงทำให้ครูผู้สอนมีคุณสมบัติส่วนบุคคลคล้ายคลึงกันทุกด้าน

1.2 ด้านการปฏิบัติการ พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครู มีความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านสิ่งนำ ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา วิชยฐานะแผนกธรรม แผนกบาลี ประสบการณ์ด้านการสอน ช่วงชั้นที่สอน สาขาวิชาที่สอน และค่าตอบแทน ทั้งนี้ เพราะว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน คือ เป็นครูประจำที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ที่สอนในโรงเรียน จึงทำให้ครูผู้สอนมีคุณสมบัติส่วนบุคคลคล้ายคลึงกันทุกด้าน

1.3 ด้านผลลัพธ์ พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครู มีความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านสิ่งนำ ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา วิชยฐานะแผนกธรรม แผนกบาลี ประสบการณ์ด้านการสอน ช่วงชั้นที่สอน สาขาวิชาที่สอน และค่าตอบแทน ทั้งนี้ เพราะว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน คือ เป็นครูประจำที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ที่สอนในโรงเรียน จึงทำให้ครูผู้สอนมีคุณสมบัติส่วนบุคคลคล้ายคลึงกันทุกด้าน

2. ความแตกต่างจากสิ่งนำ การปฏิบัติการ และผลลัพธ์ ของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียน

2.1 ด้านสิ่งนำ พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียน มีความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านสิ่งนำ ได้แก่ อายุ ระดับชั้นเรียน และเกรดเฉลี่ยสะสม หมายความว่า อายุ ระดับชั้นเรียน และเกรดเฉลี่ยสะสม มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันระหว่างสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และ 2) กลุ่มที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านสิ่งนำ ได้แก่ พรรษา วิชยฐานะแผนกธรรม แผนกบาลี หมายความว่า พรรษา วิชยฐานะแผนกธรรม แผนกบาลี ไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็น ระหว่างสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ในด้านผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร หลักสูตรการเรียนการสอน และโครงสร้างองค์กร นั่นคือ ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า ผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร หลักสูตรการเรียนการสอน และโครงสร้างองค์กร ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ดิอยู่แล้ว

2.2 ด้านการปฏิบัติการ พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียน ด้านการปฏิบัติการ ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับชั้นเรียน วิชยฐานะแผนกธรรม แผนกบาลี และเกรดเฉลี่ยสะสม มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการเข้าร่วมกิจกรรม ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ดิอยู่แล้ว

2.3 ด้านผลลัพธ์ พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้เรียน มีความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านสิ่งนำ ได้แก่ อายุ ระดับชั้นเรียน และเกรดเฉลี่ยสะสม หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการศึกษา ในเรื่องสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง แตกต่างกัน โดยผู้เรียนที่มีอายุมากจะมีระดับความคิดเห็นที่แตกต่างมากกว่าผู้เรียนที่มีอายุน้อยกว่า ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้เรียนที่มีอายุมากจะมีความคิดอย่างมีเหตุมีผล คิดอย่างละเอียด รอบคอบ ลึกซึ้ง และมีความตั้งใจ ระดับชั้นเรียน และ 2) กลุ่มที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านสิ่งนำ หมายความว่า พรรษา วิชยฐานะแผนกธรรม แผนกบาลี ไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็น ระหว่างสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ในด้านผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร หลักสูตรการเรียนการสอน และโครงสร้างองค์กร นั่นคือ ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า ผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร หลักสูตรการเรียนการสอน และโครงสร้างองค์กร ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ดิอยู่แล้ว

3. ความแตกต่างที่มาจากขนาดและการสังกัดคณะสงฆ์ของโรงเรียน ของกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ความแตกต่างที่มาจากขนาดและการสังกัดคณะสงฆ์ของโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างครู พบว่า แผนกสามัญศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ เพราะครูที่สังกัดโรงเรียนที่มีขนาดและการสังกัดคณะสงฆ์ที่ต่างกัน แต่ครูจะมีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีความคล้ายคลึงกัน รวมถึงบริบททางด้านสถานศึกษา สภาพการจัดการเรียนการสอน ประเพณี วัฒนธรรม ทางด้านพระพุทธศาสนา ของแต่ละโรงเรียนที่มีความคล้ายคลึงกัน จึงทำให้แนวความคิดของครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดและสังกัดคณะสงฆ์แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.2 ความแตกต่างที่มาจากขนาดและการสังกัดคณะสงฆ์ของโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ผู้เรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนที่สังกัดในโรงเรียนที่มีขนาดและการสังกัดคณะสงฆ์ของโรงเรียนที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษาแตกต่างกัน

ด้านสิ่งนำ แตกต่างกัน และเมื่อทำการทดสอบเปรียบเทียบหาความแตกต่าง พบว่า ขนาดโรงเรียน ที่ทำให้ผู้เรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ โรงเรียนที่มีขนาดเล็กกับกลาง เล็กกับใหญ่ และกลางกับใหญ่ และการสังกัดคณะสงฆ์ของโรงเรียนที่ทำให้ผู้เรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ โรงเรียนที่สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายกับธรรมยุติกนิกาย มหานิกายกับจันทนิกาย ธรรมยุติกนิกายกับอนัมนิกาย และจันทนิกายกับอนัมนิกาย ทั้งนี้ เนื่องจากว่า โรงเรียนที่มีขนาดและการสังกัดคณะสงฆ์ที่แตกต่างกัน จะมีชื่อเสียงเกี่ยวกับวัดและโรงเรียนแตกต่างกัน ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและมีเงินบริจาคเข้าวัดแตกต่างกัน ทำให้วัดสามารถจัดงบประมาณเข้ามาสมทบโรงเรียนเกี่ยวกับอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีที่ใช้ประกอบการสอน อุปกรณ์อำนวยความสะดวก แตกต่างกัน รวมถึงแต่ละโรงเรียนมีวัตรปฏิบัติ มีวัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน เช่น การนุ่งห่มจีวร ทำนองบทสวดต่างๆ วัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลต่อระดับความคิดของผู้เรียนเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร หลักสูตรการเรียนการสอน และโครงสร้างองค์กรที่แตกต่างกัน

ด้านการปฏิบัติการ ที่แตกต่างกัน และเมื่อทำการทดสอบเปรียบเทียบหาความแตกต่าง พบว่า ขนาดโรงเรียน ที่ทำให้ผู้เรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ โรงเรียนที่มีขนาดเล็กกับใหญ่ และกลางกับใหญ่ และการสังกัดคณะสงฆ์ของโรงเรียน ที่ทำให้ผู้เรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ โรงเรียนที่สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายกับธรรมยุติกนิกาย และมหานิกายกับจันทนิกาย ทั้งนี้ เนื่องจากว่า โรงเรียนที่มีขนาดและการสังกัดคณะสงฆ์ที่แตกต่างกัน จะมีชื่อเสียงเกี่ยวกับวัดและโรงเรียนแตกต่างกัน ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและมีเงินบริจาคเข้าวัดแตกต่างกัน ทำให้วัดสามารถจัดงบประมาณเข้ามาสมทบโรงเรียนเกี่ยวกับอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีที่ใช้ประกอบการสอน อุปกรณ์อำนวยความสะดวก แตกต่างกัน รวมถึงแต่ละโรงเรียนมีวัตรปฏิบัติมีวัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน

ด้านผลลัพธ์ แตกต่างกัน และเมื่อทำการทดสอบเปรียบเทียบหาความแตกต่าง พบว่า ขนาดโรงเรียน ที่ทำให้ผู้เรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ โรงเรียนที่มีขนาดเล็กกับกลาง และเล็กกับใหญ่ และการสังกัดคณะสงฆ์ของโรงเรียน ที่ทำให้ผู้เรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ โรงเรียนที่สังกัดคณะสงฆ์มหานิกายกับธรรมยุติกนิกาย มหานิกายกับจันทนิกาย ธรรมยุติกนิกายกับ อนัมนิกาย และจันทนิกายกับอนัมนิกาย ทั้งนี้ เนื่องจากว่า โรงเรียนที่มีขนาดและการสังกัดคณะสงฆ์ที่แตกต่างกัน จะมีชื่อเสียงเกี่ยวกับวัดและโรงเรียนแตกต่างกัน ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและมีเงินบริจาคเข้าวัดแตกต่างกัน ทำให้วัดสามารถจัดงบประมาณเข้ามาสมทบโรงเรียนเกี่ยวกับอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีที่ใช้ประกอบการสอน อุปกรณ์อำนวยความสะดวก แตกต่างกัน ส่งผลต่อระดับความคิดของผู้เรียนเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่แตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์ ของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การประเมินผลการศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องมีความสัมพันธ์ที่พร้อมทั้ง 3 ปัจจัย และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งนำ ปัจจัยด้านปฏิบัติการ และปัจจัยด้านผลลัพธ์ จะขาดปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งไม่ได้ นั่นหมายถึงว่าทุก

องค์ประกอบของแต่ละปัจจัย มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งภายในตัวปัจจัยเองและระหว่างปัจจัย และความสัมพันธดังกล่าวจะต้องเป็นไปในทิศทางบวกเสมอ เพราะหากความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางบวกด้วยกันแล้ว เมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคต่างๆ หรือเมื่อมีสิ่งใหม่ๆ ที่เข้ามา ก็พร้อมที่จะให้เรียนรู้และแก้ไข ปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก็จะตามมา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

1. ด้านสิ่งนำ ด้านครูผู้สอน ควรจัดหาครูที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาสอนในสาขาวิชาที่ถนัดและเพียงพอ และจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรด้านครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุง พัฒนา คิดค้นรูปแบบ/เทคนิคใหม่ๆ หรือระดมความคิดเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมาใช้สำหรับการสอนในห้องเรียน ด้านผู้เรียน ควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนด้านวิชาการให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวและสนใจด้านวิชาการ และหันมาสนใจท่องตำราบทเรียนมากยิ่งขึ้น

2. ด้านการปฏิบัติการ ด้านการปฏิสัมพันธ์ ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้เรียน และผู้บริหารเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้แต่ละกลุ่มตระหนักและให้ความสำคัญกับแต่ละกลุ่ม และสร้างความปรองดอง ความร่วมมือที่ดีให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา เป็นลดช่องว่างระหว่างครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้บริหาร ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ควรสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร งบประมาณการจัดการ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกระบวนการบริหารจัดการและผู้บริหารจัดการ นั่นคือ บุคลากร ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ควรจัดให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดและเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน ทุกส่วน เพื่อสร้างความสามัคคีและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีภายในโรงเรียน

3. ด้านผลลัพธ์ บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาควรร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกัน เพื่อความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา นอกจากนี้ สถานศึกษาควรหาหน่วยงาน/องค์กรร่วมเข้ามามีบทบาทในการบริหารศึกษา โดยเฉพาะชุมชนใกล้เคียงและหน่วยงานราชการต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการเผยแพร่ผลการประเมินการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแก่หน่วยงาน สถาบันที่เกี่ยวข้อง หรือโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาด้วยกัน เพื่อจะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา การดำเนินการแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่างๆ และสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปพิจารณา ปรับปรุง และปรับใช้กับโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

พระราชวรมนู. (2521). *การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

Yamane, T. (1967). *Elementary Sampling Theory*. New Jersey: Prentice Hall.